

Úvahy o úlohe šťastia v hre scrabble

Často počujem na turnajoch (a sú aj takí, čo sa s podobnými hodnoteniami podelia aj na herni), že nejakú scrabble hru sa niekomu nepodarilo vyhrať len preto, lebo súperovi „neskutočne sypalo“, a ešte mnohými inými slovami vyjadrené to isté, že jednoducho súper mal (možno až priveľké) šťastie a ja/my nie. Chápem, že súťaživí ľudia neradi prehrávajú, avšak aj v iných športoch či súťažiach badať, že nepriaznivý výsledok sa vysvetľuje či ospravedľňuje niekedy až priam neuveriteľnými konštrukciami. Niekedy sú hodnotenia víťaza a porazeného tak diametrálne odlišné, že sa až natíska otázka (a veľakrát už bola novinármi napr. futbalovým trénerom aj položená), či hovoria o tom istom zápase či partii. Scrabble či šach sú však hry do veľkej miery exaktné, a tak by som predsa len očakával objektívnejšie hodnotenie toho, čo sa na šachovnici či scrabblovnici odohralo. Čuduj sa svete, nie je tomu tak. Nie sú to síce vyjadrenia, ktoré by hádzali vinu na rozhodcu, nepriaznivý vietor či horoskop, ale znižovanie sily či schopností súpera a zvyšovanie podielu náhody či šťastia je skôr pravidlom ako výnimkou. Keďže však verím, že scrabblisti sú predsa len ľudia prístupní rozumným a podloženým argumentom ☺, podelím sa s Vami o niekoľko svojich úvah a analýz na túto tému.

V prvom rade by som chcel zdôrazniť, že keď chceme byť objektívni, mali by sme mať aspoň základnú úctu k faktom a k exaktným vedným disciplínam, ktoré sa analýzou faktov zaoberajú, ako sú matematika, štatistika či teória pravdepodobnosti. Prečo práve teória pravdepodobnosti, nedostávame sa tu už na pôdu náhody či šťastia? Ako sa to vezme, ale ide o to, že vysoko pravdepodobné udalosti jednoducho nastávajú omnoho častejšie, ako tie málo pravdepodobné. K pôvabu a rozmanitosti života pravdaže prispievajú jedny i druhé, ale aby som nezabíhal do príliš širokých súvislostí, pomôžem si takýmto príkladom z nedávnej športovej histórie: Mállokto na svete, ak vôbec niekto, by pred začiatkom majstrovstiev sveta vo futbale v roku 2010 v Južnej Afrike (áno, to boli tie, na ktorých celkom úspešne účinkovalo aj Slovensko ☺) tipoval, že jediným neporazeným mužstvom na šampionáte bude Nový Zéland, jeden z najväčších outsiderov, ale presne to sa nakoniec stalo. Avšak Nový Zéland sa novým majstrom sveta nestal (uhral „len“ 3 remízy a nepostúpil zo základnej skupiny). Vyhralo jedno z najsilnejších mužstiev na turnaji – Španielsko.

Späť však ku scrabble. Scrabblisti používajú ako meradlo svojej výkonnosti rating, ktorý sa nazýva SCRELO. Tento je založený na matematických a štatistických výpočtoch, ktoré dal dohromady maďarský profesor Arpád Elo. Detailmi sa tu zaoberať nebudeme, podstatu však chápe každý: po úspešných výsledkoch – výhrach, či aspoň remízach so silnejšími súpermi – tento rating stúpa a po prehrách zas klesá. Chcel by som teraz prezentovať nasledovné tabuľky, ktoré vyjadrujú pravdepodobnosť výsledku partie pri ratingovo rozlične silných súperoch:

Tabuľka I. – Rozdiel koeficientov

P	D(P)	P	D(P)	P	D(P)	P	D(P)	P	D(P)
100	+800	80	+240	60	+72	40	-72	20	-240
99	+677	79	+230	59	+65	39	-80	19	-251
98	+589	78	+220	58	+57	38	-87	18	-262
97	+538	77	+211	57	+50	37	-95	17	-263
96	+501	76	+202	56	+43	36	-102	16	-284
95	+470	75	+193	55	+36	35	-110	15	-296
94	+444	74	+184	54	+29	34	-117	14	-309
93	+422	73	+175	53	+21	33	-125	13	-322
92	+401	72	+166	52	+14	32	-133	12	-336
91	+383	71	+158	51	+7	31	-141	11	-351
90	+368	70	+149	50	0	30	-149	10	-368
89	+351	69	+141	49	-7	29	-158	9	-383
88	+336	68	+133	48	-14	28	-166	8	-401
87	+322	67	+125	47	-21	27	-175	7	-422
86	+309	66	+117	46	-29	26	-184	6	-444
85	+296	65	+110	45	-36	25	-193	5	-470
84	+284	64	+102	44	-43	24	-202	4	-501
83	+273	63	+95	43	-50	23	-211	3	-538
82	+262	62	+87	42	-57	22	-220	2	-589
81	+251	61	+80	41	-65	21	-230	1	-677
								0	-800

Tabuľka 2 – pravdepodobný výsledok

Rd	H	L	Rd	H	L	Rd	H	L
0 – 3	50	50	122 – 129	67	33	279 – 290	84	16
4 – 10	51	49	130 – 137	68	32	291 – 302	85	15
11 – 17	52	48	138 – 145	69	31	303 – 315	86	14
18 – 25	53	47	146 – 153	70	30	316 – 328	87	13
26 – 32	54	46	154 – 162	71	29	329 – 344	88	12
33 – 39	55	45	163 – 170	72	28	345 – 357	89	11
40 – 46	56	44	171 – 179	73	27	358 – 374	90	10
47 – 53	57	43	180 – 188	74	26	375 – 391	91	9
54 – 61	58	42	189 – 197	75	25	392 – 411	92	8
62 – 68	59	41	198 – 206	76	24	412 – 432	93	7
69 – 76	60	40	207 – 215	77	23	433 – 456	94	6
77 – 83	61	39	216 – 225	78	22	457 – 484	95	5
84 – 91	62	38	226 – 235	79	21	485 – 517	96	4
92 – 98	63	37	236 – 245	80	20	518 – 559	97	3
99 – 106	64	36	246 – 256	81	19	560 – 619	98	2
107 – 113	65	35	257 – 267	82	18	620 – 799	99	1
114 – 121	66	34	268 – 278	83	17	vyššie	100	0

Netajím sa tým, že tieto tabuľky som si „požičal“ od šachistov, ktorý svoj rating tiež nazývajú ELO na počesť už vyššie zmieneného múdreho pána. Netuším, či sa niekto zaoberal podobnými vecami aj výslovne pre scrabble, anglofónne scrabble zatiaľ nesledujem (Vilo Šnábel alebo Ivan Pastucha by možno niečo o tom vedeli ☺), ale pre účely ďalších úvah sú

postačujúce. Aby som Vás nezaťažoval veľkým množstvom (možno zbytočnej) teórie, prejdime na 3 typické možnosti:

1. Pri rovnakom ratingu (resp. rozdiel ratingu 0-3) sú šance oboch hráčov na výhru presne rovnaké, čiže 50:50;
2. Pri rozdiel ratingov 100 bodov sú šance na výhru 64:36 v prospech ratingovo silnejšieho hráča. To znamená, že pri jednej partii sú jeho šance takmer dvakrát väčšie ako súperove, v zápase na 10 partii by s najväčšou pravdepodobnosťou vyhral 6 alebo 7 hier a pri 100 partiách vyššie uvedených 64. (Mimochodom, šach je hra s vysokým podielom remíz, ktorý je v scrabble zasa minimálny, ale ide o celkové skóre z tých 10, resp. 100 partii);
3. Pri rozdiel ratingov 200 bodov sú šance na výhru už 76:24 v prospech ratingovo silnejšieho hráča.

Možno si poviete, to je všetko pekné, ale ako to súvisí s našou milovanou hrou a prečo by ste niečo takéto mali vedieť? Ak ste však dočítali až sem, tak budete odmenení za vytrvalosť, pretože teraz prechádzame od teórie ku našej slovenskej scrabble scéne. ☺

Rozhodol som sa totiž preskúmať, aký je podiel hráčskej sily a šťastia na turnajoch hraných na Slovensku v tejto aktuálnej sezóne (článok píšem 2 dni pred KT v Košiciach, čiže po odohraní šiestich turnajov). Hráčsku silu máme zdefinovanú tým vyššie preberaným ratingom (ktorý je tým objektívnejší, čím viac má daný hráč odohraných partii; najmenej objektívne je nasadzovacie SCRELO 1600 bodov pre nováčika, keďže ten ešte neodohral žiadne započítané partie, to je hádam jasné). Ako však zdefinovať šťastie, povestnú to „mušku jenom zlatú“? Keďže mi ide výlučne o analýzu faktov, tak sa mi ako prvé ponúкло nasledovné kritérium: ide mi o analýzu výsledkov partii, kde jednému hráčovi prišli oba žolíky a druhému teda pochopiteľne žiaden. Myslím, že mať oba žolíky v partii je všeobecne pokladané za pomerne značnú výhodu a mne ide o to, aká veľká tá miera výhody je, resp. doteraz bola. Okrem tohto kritéria je dosť veľký problém nájsť nejaké ďalšie, ktoré by bolo kvantifikovateľné a dalo sa spätne zistiť z dát, ktoré sú po turnajoch k dispozícii. Asi uznáte, že to, že niekto vyhral vyrovnanú hru „len“ preto, že mu na konci hry prišlo Ú, s ktorým mohol vytvoriť slová ÚĽ/ÚĎ a ešte ho aj dať na trojnásobok písmena, takže za tento ťah získal 57 bodov, asi tak ľahko nezistíme, a ak aj áno, ťažko by sme porovnávali, kedy to znamenalo viac šťastia a kedy menej.

Potrebné dáta k 2 získaným žolíkom sú všeobecne prístupné na našej pekne a prehľadne spracovanej stránke (veľká vďaka Marcelovi Makovníkovi a jeho predchodcom), v prvých 2 turnajoch (Ružomberok a Demänová) však chýbajú výsledky jednotlivých partii (v sekcii „Kolá“), tak som zatiaľ spracoval len turnaje v Banskej Bystrici, Nitre, Dunajskej Strede a Prešove. Ak by mi Ivan Pastucha poslal výsledky prvých 2 turnajov po kolách, rád ich doplním. Vytvoril som nasledovnú tabuľku:

Kolo	Hráč s 2 žolíkmi				Hráč s 0 žolíkmi			
	SCRELO	Meno	Body	Výsledok	Výsledok	Body	Meno	SCRELO
1	1473	Jacková	334	0	1	346	Štrelinger	1708
1	1803	Janovská	472	1	0	282	Zaťovičová	1600
1	1600	Kooijman	379	0	1	407	Pastucha	1839
1	1862	Lančarič	430	1	0	302	Chrobáková	1600
1	1605	Likavcová	380	1	0	373	Vaňo	1887
1	1690	Mráz	483	1	0	205	Kšenzuliaková	1424
1	1870	Pinter	462	1	0	450	Tomalová	1604
1	1891	Poremba	450	1	0	429	Dubiel T.	1630
1	1744	Šnábel	529	1	0	237	Vieriková	1521
1	1780	Šnábelová	425	1	0	357	Ondrejka	1575
1	1904	Zahradníková	537	1	0	296	Stašková	1654

Ukážka je obmedzená na prvé kolo turnaja v B. Bystrici, ale týmto spôsobom mám už spracované všetky 4 vyššie zmienené turnaje. SCRELO je samozrejme to, ktoré bolo aktuálne v čase konania turnaja, čiže pred turnajom. Prepisovanie výsledkov bola pomerne prácná záležitosť a mohli sa vyskytnúť aj chyby, ale výsledky sú nepochybne zaujímavé.

Najprv ukážka výsledkov z bystrického turnaja:

Súčet	131628		31998	43,5	33,5	29737		130177
Priemer	1709,45		415,56	0,56	0,44	386,19		1690,61

Tieto výsledky hovoria toľko, že zo 77 odohraných partí s nerovnovážnym stavom žolíkov získali hráči s 2 žolíkmi 43,5 b (56%) a hráči s 0 žolíkmi 33,5 b (44%). Priemerné skóre z týchto hier bolo 416:386 v prospech „šťastlivcov“. Priznám sa, že tento výsledok ma prekvapil, čakal som výraznejší nepomer (a ten sa v ďalších turnajoch naozaj dostavil).

Ešte však analýza vyššie spomenutých možností, keď sa stretli hráči s rozdielom ratingu 100 (a viac), pričom ma zaujímala tá možnosť, že 2 žolíky mal ratingovo slabší hráč:

Súčet	41634		9828	9,5	16,5	10594		46931
Priemer	1601,31		378,00	0,37	0,63	407,46		1805,04

Vidíme, že z 26 partí získali hráči s 2 žolíkmi 9,5 b (37%) a ratingovo silnejší hráči aj bez žolíkov 16,5 b (63%). Priemerné skóre z týchto partí bolo 378:407.

V prípade rozdielov ratingov 200 a viac to vyzeralo takto:

Súčet	21932		5082	3	11	5901		25421
Priemer	1566,57		363,00	0,21	0,79	421,50		1815,79

Vidíme, že zo 14 partií získali hráči s 2 žolíkmi len 3 b (21%) a ratingovo silnejší hráči aj bez žolíkov 11 b (79%). Priemerné skóre z týchto partií bolo 363:422. Dva cenné skalpy z týchto 3 partií získala Erika Likavcová, ktorej vtedajší rating činil 1605 na základe 7 odohraných partií a po tomto turnaji jej stúpol na súčasných 1720. Už len z toho vidíme, aké sú „zradné“ ratingy začiatočníkov, ktorí nikdy neboli na turnaji, ale napríklad na herni či naživo už majú odohraných stovky či tisíce partií a teda kvalita ich hry je už úplne niekde inde, ako „klasického“ začiatočníka, ktorý toho ešte veľa nenahral. O to zaujímavejšie (a objektívnejšie) sú potom takéto analýzy, ak pochádzajú z čím väčšieho množstva partií.

Aby som Vás už ale viac nenaťahoval, takto vyzerá konečná bilancia zo 4 turnajov:

Súčet	354 666	88 402	124	84	80 602	352 893
Priemer	1713	427	60%	40%	389	1705

Z odohraných 208 partií získali hráči s 2 žolíkmi 124 bodov (60%) a hráči s 0 žolíkmi 84 bodov (40%). Čiastkových analýz sa dá spraviť celá fúra, ale tie si zatiaľ nechám pre seba. ☺ Teším sa na Vaše reakcie a podľa ohlasov budem v tejto publikačnej činnosti pokračovať (alebo aj nie ☺).

Patrik Pinter